

Decyzja
Prezydium KK
nr 41/21

ws. opinii o projekcie Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” ocenia *Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności* (zwany dalej „Instrumentem”) jako istotny z punktu widzenia łagodzenia skutków pandemii COVID-19 w krótszej perspektywie oraz budujący odporność gospodarki na przyszłość. Wybuch pandemii COVID-19 na początku 2020 r. zmienił prognozy gospodarcze, społeczne a także budżetowe w Unii i na całym świecie oraz przyniósł konieczność pilnej i skoordynowanej reakcji zarówno na poziomie Unii, jak i na poziomie krajowym w celu przezwyciężenia poważnych konsekwencji gospodarczo-społecznych oraz skutków asymetrycznych dla państw członkowskich. Kryzys związany z COVID-19, a także poprzedni kryzys finansowy a w konsekwencji gospodarczy, pokazują, że budowa zdrowych, zrównoważonych i odpornych gospodarek oraz systemów finansowych i systemów opieki społecznej, opartych na silnych strukturach gospodarczych i społecznych pomaga państwom członkowskim skuteczniej reagować na wstrząsy i szybciej przezwycięzać ich skutki w sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu sposób.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” zgłasza następujące uwagi do Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Cele Instrumentu

Celem ogólnym Instrumentu jest promowanie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Unii poprzez zwiększanie odporności, gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych, zdolności dostosowawczych i potencjału wzrostu gospodarczego państw członkowskich, łagodzenie społecznych i gospodarczych skutków tego kryzysu, w szczególności dla kobiet, przyczynianie się do realizacji Europejskiego filaru praw socjalnych oraz wspieranie zielonej transformacji, przyczynianie się do osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w zakresie klimatu, zapewnianie zgodności z celem polegającym na osiągnięciu przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. oraz transformacji cyfrowej, tym samym przyczyniając się do pozytywnej konwergencji społeczno-gospodarczej, odbudowując i promując zrównoważony wzrost gospodarczy

oraz integrację gospodarek Unii, promując tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości oraz przyczyniając się do strategicznej autonomii Unii i otwartej gospodarki oraz generowania europejskiej wartości dodanej.

Aby osiągnąć ten cel ogólny, celem szczegółowym Instrumentu jest zapewnienie wsparcia finansowego państwom członkowskim z myślą o osiągnięciu kamieni milowych i wartości docelowych reform i inwestycji określonych w planach odbudowy i zwiększania odporności. **Ten cel szczegółowy winien być realizowany w ścisłej i przejrzystej współpracy z zainteresowanymi państwami członkowskimi.**

Filary Instrumentu

Zakres stosowania Instrumentu odnosi się do obszarów polityki o znaczeniu europejskim, podzielonych na sześć filarów:

- a) zielona transformacja,
- b) transformacja cyfrowa,
- c) inteligentny, zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, w tym spójność gospodarcza, miejsca pracy, produktywność, konkurencyjność, badania naukowe, rozwój i innowacje, a także dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny z silnymi MŚP,
- d) spójność społeczna i terytorialna,
- e) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, w celu między innymi zwiększenia gotowości na sytuacje kryzysowe i zdolności reagowania kryzysowego;
oraz
- f) polityka na rzecz następnego pokolenia, dzieci i młodzieży, takie jak edukacja i umiejętności.

Finansowanie

Budżet Krajowego Planu Odbudowy zwanego dalej KPO (środki które będą zasilają instrument), będzie pochodził z pożyczek, które zostaną zaciągnięte w imieniu Unii Europejskiej. Spłata zobowiązań będzie się odbywać od kolejnych wieloletnich ram finansowych czyli po 2027 r. do 31 grudnia 2058 r. i będzie wynikała z nałożonych przez państwa członkowskie nowych środków własnych. Jednocześnie należy nadmienić, że decyzja Rady (UE, Euratom) 2020/2053 z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej oraz uchylająca decyzję 2014/335/UE, Euratom wejdzie w życie dopiero po jej zatwierdzeniu przez wszystkie państwa członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi, a tym samym w pełnym poszanowaniu

suwerenności państw. **Wobec braku akceptacji państw członkowskich, realizacja Instrumentu i finansowania krajowych planów odbudowy może nie być możliwa.**

Polska może liczyć na 58,1 mld euro budżetu (23,9 mld euro na granty i 34,2 mld euro na pożyczki). Część grantowa zostanie podzielona na dwie transze. Pierwsza (70% środków-20,3 mld euro) została wyliczona w oparciu o wskaźniki historyczne w tym m.in. średnią stopę bezrobocia w latach 2015-2019, całkowitą liczbę ludności w 2019 r., PKB na mieszkańca w 2019 r. Jednak w przypadku drugiej transzy, klucz alokacji zastosowany do pozostałej 30% kwoty (3,6 mld euro), obejmuje m.in. wskaźnik realnego PKB państwa członkowskiego w okresie 2019, 2020, 2021r. Polska na ten moment, stosunkowo dobrze radzi sobie w porównaniu z innymi państwami członkowskimi, więc istnieje ryzyko braku możliwości ostatecznie skorzystania z drugiej transzy. **Biorąc pod uwagę powyższe, należy negatywnie zaopiniować przedstawioną przez Parlament Europejski i Radę UE zaproponowaną metodologię podziału, ponieważ nie uwzględnia skutków pandemii COVID-19 w dłuższej perspektywie.**

Sprawozdawczość państw członkowskich w ramach europejskiego semestru

W celu skutecznego monitorowania realizacji programu, państwa członkowskie powinny dwa razy w roku składać sprawozdania w ramach europejskiego semestru na temat postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności. Takie sprawozdania przygotowane przez państwa członkowskie powinny zostać odpowiednio odzwierciedlone w krajowych programach reform, które powinny służyć jako narzędzie sprawozdawczości dotyczącej postępów w realizacji planów odbudowy i zwiększania odporności. **Wobec powyższego Związek wnosi o przekazywanie przez stronę rządową, stronie społecznej sprawozdań z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności. Powyższe pozwoli na nadzór strony społecznej w zakresie adekwatności, skuteczności, efektywności i spójności realizacji Krajowego Planu Odbudowy.**

Komplementarność dokumentu

Wsparcie w ramach Instrumentu ma charakter dodatkowy w stosunku do wsparcia udzielanego w ramach innych programów i instrumentów unijnych. Reformy i projekty inwestycyjne mogą otrzymywać wsparcie w ramach innych programów i instrumentów unijnych, pod warunkiem, że wsparcie takie nie pokrywa tych samych kosztów. Celem oceny spełnienia tego warunku, ważna jest analiza linii demarkacyjnej pomiędzy realizowanym wsparciem wynikającym z innych źródeł finansowania, dlatego **wnosimy o przekazanie przedmiotowej informacji w tym w odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy i Umowy Partnerstwa.**

Realizacja zalecenia Rady CSR3 2019 i CSR4 2020

Krajowy Plan Odbudowy musi być spójny z odpowiednimi wyzwaniami zidentyfikowanymi w kontekście Semestru Europejskiego i przyczyniać się do realizacji zaleceń szczegółowych dla poszczególnych krajów członkowskich. W naszej ocenie nie jest realizowane zalecenie dot. zapewnienia skutecznych konsultacji publicznych i zaangażowania partnerów społecznych w proces kształtowania polityki (CSR3 2019 i CSR4 2020), które zostało pierwotnie wskazane w matrycy opracowanej na potrzeby identyfikacji zakresu tematycznego oraz projektów do Krajowego Planu Odbudowy przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (dokument kierunkowo pozytywnie zaopiniowany przez Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju z dnia 18.09.2020 r.). Projekt KPO ogranicza się jedynie do stwierdzenia, że dokument będzie przedmiotem konsultacji społecznych zgodnie z wymogami prawa polskiego. Matryca wskazywała, że projektowanym celem cząstkowym w tym zakresie była poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, poprawa skuteczności świadczenia usług publicznych, co wpłynęłoby na zwiększenie sprawności państwa i instytucji publicznych oraz partnerska współpraca z organizacjami społecznymi. Wskazano na następujące typy projektów: inicjatywy mające na celu wzmocnienie konsultacji publicznych oraz zwiększenie udziału partnerów społecznych w procesie stanowienia prawa; szkolenia kadr administracji publicznej, w szczególności szczebla samorządowego; inne inicjatywy ukierunkowane na poprawę otoczenia biznesu oraz wzmacniające potencjał podmiotów publicznych do realizacji polityk publicznych i świadczenia usług (budowanie kompetencji zarządczych, rozwój narzędzi do skutecznego zarządzania i zwiększania efektywności świadczonych usług, itp.).

Wnosimy o ponowną rewizję projektu KPO w tym zakresie.

Legislacja

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” podkreśla, że już podczas wdrażania działań, których celem było zapobieganie bądź łagodzenie skutków pandemii COVID-19, finansowe pakiety interwencyjne nie zawsze były zgodne z oczekiwanymi działaniami legislacyjnymi. Zagrożenie realizacji celów KPO w wyniku opóźnień bądź błędów procesu legislacji może dotknąć szereg obszarów działań przewidzianych KPO, co podkreślono nawet w dokumencie. Dotyczy to m.in. reform objętych *Komponentem A* (obawy związane z terminowym przyjęciem nowej ustawy o planowaniu przestrzennym, ustawy o rynku pracy i zatrudniania cudzoziemców, ustawy o ekonomii społecznej), *Komponentem B* (opóźnienie ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych mogłoby doprowadzić do braku I fazy wsparcia dla morskich farm wiatrowych oraz opóźnienia realizacji

inwestycji), czy też *Komponentem C* (opóźnienia procesu legislacji mogą zagrozić realizacji programu rozwoju kompetencji cyfrowych). Zakres koniecznych prac legislacyjnych jest bardzo duży i na te czynności, jako instrumenty gwarantujące sukces reform i osiągnięcia celów zakładanych KPO należy zwrócić uwagę w pierwszej kolejności.

Równe traktowanie

Za dosyć niepokojące można uznać stwierdzenie w KPO na stronie 47, że w celu zapewnienia równego dostępu kobiet i mężczyzn do rynku pracy zostaną wprowadzone konkretne rozwiązania przyspieszające proces zmian na rzecz równości szans m.in. regulacje dotyczące elastycznych form zatrudnienia oraz pracy zdalnej, poprawy dostępu do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. O ile poprawę dostępu do instytucji opieki nad dziećmi należy uznać za uzasadnione rozwiązanie, o tyle regulacje dotyczące elastycznych form zatrudnienia i ich nadmierny rozwój może być niebezpieczny. Należy pamiętać, że elastyczne zatrudnienie nie gwarantuje odpowiedniej ochrony zatrudnionym. Natomiast to właśnie kobiety będą zmuszone ze względu na swoje funkcje macierzyńskie do przerwy w karierze zawodowej oraz powrotu do pracy po tej przerwie. Realizowanie funkcji macierzyńskich przez kobiety powoduje, że znajdują się one w gorszej sytuacji na rynku pracy, a jednocześnie proponuje się im zatrudnienie w elastycznych formach zatrudnienia.

W związku z ostatnimi danymi dotyczącymi dzietności za 2020 r. (najniższy spadek dzietności od czasów II wojny światowej) należałoby przyjrzeć się podstawom zatrudnienia młodych kobiet, które często na początku swojej kariery zawodowej są mniej korzystnie traktowane.

Poprawa sytuacji, zwłaszcza młodych kobiet, nie może polegać jedynie na promowaniu elastycznych form zatrudnienia. W KPO brakuje konkretnych rozwiązań w tym zakresie.

Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”

Wśród głównych wyzwań tego komponentu wymieniono:

- „Tworzenie stabilnych reguł funkcjonowania przedsiębiorstw w szczególności w odniesieniu do uwarunkowań wynikających z planowania i zagospodarowania przestrzennego” KPO powinno się skupiać przede wszystkim na stabilnych regułach funkcjonowania przedsiębiorstw w zakresie stabilności prawa i odpowiedniego *vacatio legis*, a poza tym analizowania skuteczności dotychczasowych działań w zakresie zwiększenia innowacyjnych rozwiązań w gospodarce i przeznaczenia odpowiednich środków finansowych na ten cel.

Zgodnie z KPO 49% aktywności zajmują czynności, które mogą być zautomatyzowane do 2030 r. dzięki zastosowaniu istniejących dziś technologii. Realizacja tego założenia pomimo zwiększenia poziomu produktywności będzie jednocześnie skutkowała utartą pracy przez zatrudnionych pracowników. Biorąc pod uwagę, że będzie to dotyczyło pracowników

wykonujących powtarzalne zadania, takie jak praca przy linii produkcyjnej lub dokonywanie transakcji finansowych, konieczne jest już na chwilę obecną wstępne określenie regionów, gdzie będzie dochodziło do automatyzacji w celu dostosowania oferty umożliwiającej przekwalifikowanie osób zagrożonych utratą pracy.

Zgodnie z Zaleceniem 2 CSR 2019 dla Polski wskazane jest podjęcie działań w celu likwidacji utrzymujących się przeszkód dla bardziej trwałych form zatrudnienia. Natomiast w treści KPO w celu zwiększenia możliwości podejmowania aktywności zawodowej kładzie się nacisk na dalsze doskonalenie elastycznych form zatrudnienia, w tym w szczególności wprowadzenie pracy zdalnej i doskonalenie elastycznych form organizacji czasu pracy. **Związek negatywnie ocenia zamiar dalszych prac nad elastycznymi formami zatrudnienia.** Zastanawiający jest zakres pozostałych planowanych elastycznych form zatrudnienia nie ujętych szczegółowo w KPO.

W dokumencie wskazano na konieczność inwestycji związanych ze skracaniem łańcucha dostaw w przetwórstwie rolno-spożywczym. Jednocześnie podkreślono, iż m.in. z powodu barier finansowych wielu producentów i przetwórców rolno-spożywczych nie jest w stanie nadążyć za rozwojem technologii. Wobec powyższego zastanawiająca jest koncepcja zaproponowanego wsparcia inwestycyjnego w postaci refundacji poniesionych kosztów.

Reforma przewiduje przygotowanie ram dla funkcjonowania sieci branżowych centrów umiejętności z udziałem szkół zawodowych, uczelni, organizacji i stowarzyszeń pracodawców, ośrodków badawczo-rozwojowych i innych instytucji otoczenia gospodarczego oraz dla wspólnej instytucji doradztwa i poradnictwa zawodowego przeznaczonej dla różnych grup wiekowych. **Jednak nie wskazano tu związków zawodowych. KPO w tej części wymaga uzupełnienia.**

- Praca zdalna

Wątpliwości budzi ograniczenie wyposażenia pracowników oraz przedsiębiorstw w sposób umożliwiający pracę zdalną do małych i średnich przedsiębiorstw. Potrzeba zapewnienia możliwości pracy zdalnej dotyczy szerszej grupy podmiotów. Przy wprowadzeniu pracy zdalnej do Kodeksu pracy nie wolno pominąć kwestii odpowiedzialności za bhp oraz zrekompensowania pracownikom wzrostu kosztów pracy poza firmą (np. z własnego domu, mieszkania). W tekście pojawia się stwierdzenie, iż pracownicy i pracodawcy chętnie korzystają z pracy zdalnej. Badania pokazują, że nie jest to optymalna organizacja pracy. **To czego oczekują pracownicy to uznania pracy zdalnej za element**

uzupełniający normalną organizację pracy, która może zwiększyć elastyczność wykonywania zadań służbowych.

- Kształcenie zawodowe

Pozytywnie należy ocenić planowane działania w obszarze kształcenia zawodowego, które w sposób zintegrowany umożliwią opracowanie i wdrożenie mechanizmów pozwalających na dostosowanie oferty szkolnictwa branżowego do zapotrzebowania na rynku pracy.

- Efektywne instytucje na rzecz rynku pracy

Na uwagę zasługuje planowane stworzenie odpowiednich ram prawnych i organizacyjnych dla efektywnej realizacji zadań Publicznych Służb Zatrudnienia (dalej PSZ). **NSZZ „Solidarność” uważa, że Związek bezwzględnie powinien być włączony, już na etapie założeń, w przygotowanie reformy publicznych służb zatrudnienia, co do tej pory niestety nie miało miejsca.**

Warto przywołać postulat wsparcia, nie tylko osób zarejestrowanych w urzędach pracy ale także zainteresowanych tym pracowników, którzy chcą dostosować swoje umiejętności do potrzeb rynku pracy i pozostają w zatrudnieniu.

Ważnym elementem jest dalsza cyfryzacja procedur i narzędzi stosowanych przez publiczne służby zatrudnienia w odniesieniu do działań aktywizacyjnych. Szczególną uwagę należy położyć na formę wniosków elektronicznych składanych np. przez osoby zagrożone ubóstwem, osoby o niskich kwalifikacjach, bądź bierne zawodowo czy ogólnie mówiąc osoby zagrożone wykluczeniem cyfrowym.

Działalność Publicznych Służb Zatrudnienia powinna ulec zasadniczym zmianom.

O ile na początku transformacji ich zadania głównie skupiały się na rejestrowaniu osób bezrobotnych i wypłacie zasiłków, w czasie kiedy bezrobocie nie stanowi już głównego problemu społecznego w naszym kraju, to nadal nie są przystosowane do aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. Stworzenie nowych ram prawnych i organizacyjnych dla poprawy efektywności Służb Zatrudnienia może poprawić sytuację w zakresie zwiększenia produktywności gospodarki oraz aktywności zawodowej obywateli. Dobrym kierunkiem jest również rozwijanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej. Nie będą one jednak stanowić podstawowego filaru w zakresie aktywizacji zawodowej, a jedynie uzupełnienie polityki państwa. Państwo musi wspierać i rozwijać profesjonalne służby zatrudnienia, które realizować będą zadania w tym zakresie. Być może należy zadania podzielić tak, by PES aktywizowały osoby wykluczone społecznie i wspierały grupy defaworyzowane, natomiast PSZ będą skupiać się na wspieraniu specjalistów. Niewątpliwie nie da się rozwijać PSZ

bez dobrej edukacji zawodowej, która powinna być również elementem zmian w tym obszarze. Nowoczesna edukacja na poziomie zawodowym powinna być zsynchronizowana z instytucjami rynku pracy, tak by kształcenie odpowiadało potrzebom rynku pracy. PSZ powinny również wspierać szkoły zawodowe/branżowe w organizowaniu praktyk zawodowych oraz uzyskiwaniu certyfikatów, które będą dawały uprawnienia do wykonywania zawodu bez konieczności kolejnych szkoleń tuż po zakończeniu edukacji. Taki system umożliwi absolwentom szybsze nabywanie kwalifikacji oraz kontakt z przyszłym pracodawcą.

Jednocześnie zupełnie nie wspomniano o służbach społecznych, które od lat zajmują się obszarem związanym z ograniczaniem wykluczenia społecznego z powodu bezrobocia, ubóstwa itp. Przecież to właśnie pomoc społeczna jest integralnym elementem tego systemu. Od lat służby te domagają się docenienia ich pracy, podniesienia prestiżu zawodu, a co zatem idzie odpowiedniego wynagrodzenia. To jest ten moment, aby w ramach KPO zaplanować działania, które będą w szerszym zakresie realizowały zadania w zakresie polityki społecznej państwa. Nie da się tych zadań realizować jedynie w oparciu o wolontariat oraz podmioty ekonomii społecznej. **Profesjonalne służby społeczne muszą godziwie zarabiać aby profesjonalnie wykonywać zadania.**

- Poprawa dostępu do instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Dzięki rocznemu urlopowi macierzyńskiemu oraz wprowadzeniu urlopów dla ojców, właściwie wszystkie dzieci do ukończenia 1 roku życia są objęte opieką. Po tym czasie konieczne jest poszukiwanie form opieki poza rodziną. Temu służy rozwijanie instytucjonalnych form opieki, ale również indywidualnych tj. dzienny opiekun lub niania.

Jak wynika ze sprawozdania MRPiPS w 2019 r. o ok. 18% wzrosła liczba instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Na koniec 2019 r. funkcjonowało 5 982 instytucji (na koniec 2018 r. – 5 080), z tego 3 671 żłobków (2018 r. – 3 155), 733 kluby dziecięce (2018 r. – 676) i 1 578 dziennych opiekunów (2018 r. – 1 249). Na koniec 2019 r. w żłobkach, klubach dziecięcych, pod opieką dziennych opiekunów i niań było ogółem ok. 22,6% dzieci w wieku powyżej 1 roku życia do 3 roku życia (tj. najliczniejszych roczników objętych opieką). Choć rośnie liczba placówek lub form opieki nad dziećmi do lat 3, to nadal w wielu przypadkach dużym problemem w opiece nad dziećmi są sztywne godziny pracy zarówno samych rodziców, jak i przede wszystkim placówek świadczących te usługi. Ze względu na niskie dochody wiele matek nie jest w stanie pracować na część etatu, co również umożliwiłoby łączenie i godzenie ról społeczno-zawodowych. Rozwiązań w tym zakresie również zabrakło w KPO zarówno w części dotyczącej rynku pracy, jak i w części dotyczącej samej opieki nad dziećmi. Takie zmiany są oczekiwane przez rodziców i niewątpliwie byłyby korzystne dla dzieci,

rodziców oraz rynku pracy. Uzupełnianie dochodu matki lub rodzica pracującego w niepełnym wymiarze czasu pracy np. świadczeniem socjalnym o charakterze kompensacyjnym pozwoliłoby uchronić wiele rodzin przed ubóstwem spowodowanym spadkiem dochodów w trakcie opieki nad dzieckiem, również w przyszłości. Takie świadczenie umożliwiłoby również pozostanie na rynku pracy tym rodzicom i chroniłoby ich przed bezrobociem lub trudnym powrotem do pracy oraz spadkiem aktywności zawodowej ogółem. Zatem tego rodzaju rozwiązania warte są rozważenia, zwłaszcza w ramach KPO.

Przewidziane są środki na budowę żłobków, zakup nieruchomości, rozbudowę i adaptację – nie jest jednak jasne, czy żłobki będą publiczne czy będą powstawać w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Zgodnie z projektem przewidziano finansowanie nowoutworzonych miejsc opieki przez pierwsze 24 miesiące, m.in. w zakresie wyposażenia miejsca opieki oraz zapewnienia jego funkcjonowania. Rodzi się pytanie – co będzie z nowopowstałymi żłobkami po ustaniu finansowania.

- Wsparcie przedsiębiorstw

Brak jest informacji na temat kryteriów wsparcia przedsiębiorstw w zakresie zmiany lub rozszerzenia profilu działalności. Nie jest jasne jaki jest powód niskiej liczby przewidywanych do wsparcia przedsiębiorstw.

Komponent B- Zielona energia i zmniejszenie energochłonności

Celem komponentu jest ograniczenie negatywnego oddziaływania gospodarki na środowisko przy jednoczesnym zapewnieniu konkurencyjności i bezpieczeństwa energetycznego oraz ekologicznego kraju. Celem szczegółowym: -B1. Poprawa efektywności energetycznej gospodarki. Zgodnie z motywem 11 ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności Zielona transformacja powinna być wspierana przez reformy i inwestycje w zielone technologie i zdolności, w tym w gospodarkę o obiegu zamkniętym i ochronę bezpieczeństwa energetycznego. Krajowy Plan Odbudowy za podstawę realizacji wskazanego celu przyjął realizację inwestycji w energię z wiatraków morskich.

Bałtyk to jeden z najlepszych obszarów do pozyskiwania energii wiatrowej na świecie, i rozwój tej formy pozyskiwania energii, właściwie prowadzony, może dać wiele dobrych i trwałych miejsc pracy zarówno w energetyce jak i innych branżach, często wcześniej zanieganych czy pomijanych. Jakkolwiek energia wiatrowa na Bałtyku to rozwiązanie słuszne i potrzebne, to musimy też wyrazić zaniepokojenie brakiem uwzględnienia innych, często tańszych sposobów pozyskiwania energii, jak np. tej drzemiącej w śmieciach. Śmieci mają swoją wysoką wartość energetyczną. Szacuje się, iż w Polsce występuje obecnie nadwyżka ok. 3 mln ton

rocznie odpadów palnych, a składowanie odpadów o wartości opałowej powyżej 6 MJ/kg jest zabronione. Polska zasypana jest śmieciami zaś podpalanie wysypisk śmieci, w celu pozbycia się śmieci jest powszechnym problemem. Prowadzenie polityki korzystania ze śmieci jako źródła energii jest podwójnie korzystne. Po pierwsze śmieci stanowią tanie źródło energii. Ze spalania śmieci powstaje żużel, który może zostać wykorzystany przy budowie dróg. Korzystanie z dostępnych zasobów, w tym wykorzystywanie każdego odpadu, który się do tego nadaje stanowi realizację zasady gospodarki obiegu zamkniętego. Dostępne technologie pozwalają na wyeliminowanie szkodliwych substancji (dioksyn), które mogłyby wydostawać się jako produkt uboczny procesu spalania tworzyw sztucznych. Właściwa segregacja śmieci pozwala na efektywne spalanie, bez efektów ubocznych, co pozwala na instalowanie spalarni nawet w środku miasta. A to skraca trasę jaką muszą pokonać śmieciarki i zmniejsza finansowe i ekologiczne koszty wywożenia śmieci. Realizację tego komponentu należałoby rozpocząć od rozgraniczenia gospodarowania odpadami komunalnymi od gospodarowania pozostałymi odpadami wykorzystywanymi przez sektor przemysłowy. Koniecznym staje się stworzenie ram prawnych umożliwiających gospodarowanie odpadami zgodnie z założeniami Gospodarki Zamkniętego Obiegu (GOZ) oraz wypracowanie z przemysłem nowych rozwiązań prawnych – np. zdefiniowanie odpadowych „surowców wtórnych” i wprowadzenie ułatwień regulacyjnych dla tej grupy.

Nie można jednocześnie pominąć przeciągającego się procesu budowy bloków energetyki jądrowej, która obecnie jest jednym z bezpieczniejszych, trwałym i niskoemisyjnym źródłem energii. Kolejne zapewnienia i harmonogramy bez pokrycia oraz rosnące koszty nie rokują dobrze na przyszłe bezpieczeństwo energetyczne kraju.

Planowane są czynności legislacyjne: nowelizacja ustawy o OZE, przyjęcie ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych; przyjęcie regulacji dotyczącej terminala instalacyjnego dla morskich farm wiatrowych; rozszerzenie ram prawnych prosumenta w kierunku tzw. prosumentów grupowych i wirtualnych oraz obywatelskich społeczności energetycznych. Ta ostatnia grupa projektów jest szczególnie ważna, jednak czy przyjęte rozwiązania będą zgodne z oczekiwaniami społecznymi i polskiej racji stanu zależy od sposobu procedowania – kompleksowego podejścia do zagadnienia, uwzględniającego specjalistyczny punkt widzenia i szeroko rozumianą konsultację społeczną. W dokumencie brakuje bardzo wyraźnego podkreślenia znaczenia innych źródeł energii, szczególnie wskazanych dla energetyki rozproszonej i pro-konsumenckiej. Rodzi się pytanie: czy w pracach legislacyjnych i nowych rozwiązaniach znajdzie się właściwe miejsce i droga

do promowania rozwoju pozyskiwania energii słonecznej (kolektory, fotowoltaika) i z „małych spiętrzeń wodnych” ?

Wskazuje się, iż w najbliższych latach przewidywany jest dalszy rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym turbin wiatrowych, kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych, małych elektrowni wodnych, systemów geotermalnych, pomp ciepła itp. Nie dostrzega się, iż małe spiętrzenia wodne – których liczbę jeszcze tuż po wojnie szacowano w skali kraju na około 3 000 – zgodnie z polityką zrównoważonego rozwoju mogą być nie tylko źródłem pozyskiwania energii, ale także pełnić funkcje retencyjne i stanowić ośrodki wypoczynku, rekreacji i kontaktu z przyrodą. **Tego typu zadania należy zatem ująć w przyszłych rozwiązaniach prawno-organizacyjnych. Z całą pewnością znajdą one poparcie społeczne.**

Zupełnie nowym zagadnieniem jest wskazywany w dokumencie KOP problem wykorzystania wodoru i przewidywane przyjęcie *Polskiej Strategii Wodorowej* oraz opracowanie „pakietu wodorowego”. Dzięki nowym technologiom wodór funkcjonuje już jako nośnik energii, ale istota problemu jest znacznie głębsza. Wodór w tym projekcie pełni bowiem rolę nośnika i jednocześnie akumulatora energii.

Już przed kilku dziesięcioleciami poszukiwano ekonomicznych sposobów akumulacji energii, wskazując iż może to być konwersja energii pozyskiwanej z OZE w kierunku wodoru lub metanolu! Na tych nośnikach funkcjonują bowiem ogniwa paliwowe. W planach strategicznych KPO nie dostrzeżono natomiast zalet metanolu jako kolejnej formy konwersji energetycznej. Należy podkreślić, iż podczas syntezy metanolu (z wodoru i dwutlenku węgla) można wiązać dwutlenek węgla z atmosfery bądź emiterów stałych, zmniejszając w ten sposób emisję gazów cieplarnianych. Magazynowanie i transport metanolu jest natomiast znacznie wygodniejszy i mniej kosztowny. Należy podkreślić, iż również w planowanym projekcie flagowym UE rozwoju i wykorzystania OZE nie dostrzeżono metanolu. **W procesie transformacji energetycznej skłaniamy się ku jak największej dywersyfikacji OZE z wykorzystaniem lokalnych i krajowych możliwości i idei.**

Wśród planowanych zadań mających na celu wzrost wykorzystania OZE, za cenne należy uznać podjęcie czynności promowania i przygotowania rozwiązań legislacyjnych w zakresie wytwarzania oraz wykorzystania biometanu. Niestety, nie dostrzeżono przy tym innych alternatywnych bionośników energii. Budowane w Polsce biogazownie w większości polegają na odzyskaniu metanu z płynnego nawozu krów lub świń. W takich odchodach średnia ilość metanu to 14-18 m sześć. na tonę, podczas gdy w odpadach warzywnych i owocowych, pochodzących ze śmieci, to aż 95 m sześć. Nowoczesne technologie umożliwiają

już pozyskiwanie różnych biowęglowodorów, zarówno ciekłych frakcji benzynowych, jak i gazowych, w tym mieszaniny „bio-propan-butan”. Mieszanki te mogą natomiast zastępować stosowany aktualnie „kopalny” butan lub propan-butan zarówno jako paliwo napędowe (w samochodach), lub paliwo opałowe (m.in. w przemysłowych czy domowych piecach). Badania potwierdziły już przydatność i skuteczność takiego postępowania m.in. w INiG - Państwowym Instytucie Badawczym koordynującym w kraju tego typu badania.

Działania w ramach Komponentu B obejmują nie tylko większe wykorzystanie OZE i rozwój nowoczesnych technologii paliw alternatywnych, ale także zespół działań ujętych w reformie „czyste powietrze”, mających na celu poprawę efektywności energetycznej gospodarki. Będą to działania obejmujące zarówno poprawę instalacji przemysłowych w kierunku technologii niskoenergetycznych, jak i poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych. Dotychczasowe lokalne doświadczenia w zakresie wykorzystania środków na termomodernizację obiektów prywatnych, bądź wymianę urządzeń lub instalacji do ogrzewania nie są zadawalające. Zachodzi obawa, czy samorządy lokalne – w szczególności ściany wschodniej – będą na tyle aktywne, aby wnieść do programu, promować i realizować tego typu działania. Jediną gwarancją może być tylko uwzględnienie odpowiednich regulacji w przyszłych planowanych pracach legislacyjnych ujętych w reformie „poprawy efektywności energetycznej”.

Ze punktu widzenia NSZZ „Solidarność”, rzuca się w oczy brak konkretnych programów tworzenia nowych, trwałych i godnych miejsc pracy w miejsce tych utraconych, a przecież jest to jedno z podstawowych założeń tzw. sprawiedliwej transformacji. Dokument nie szacuje kosztów społecznych transformacji energetycznej i nie przygotowuje społeczeństwa na kolejne wzrosty cen energii. Jako związek zawodowy widzimy konieczność współdziałania nie tylko na etapie oceny i rzetelnej konsultacji projektu, ale przede wszystkim na etapie wprowadzania zapisów w życie.

Komponent C- Transformacja cyfrowa

Ad. C.2.1.2 Cyfrowa infrastruktura szkół / C2.1.3 E-kompetencje

Wspieranie rozwoju cyfryzacji stało się w czasie pandemii jeszcze ważniejszym celem niż miało to miejsce dotychczas. Poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa w Polsce nadal odbiega od poziomu średniej w krajach UE. Wobec szybkiej cyfryzacji, kompetencje obywateli stanowią kluczową rolę, w przydatności przemian w życiu publicznym i społecznym. Jednocześnie wraz ze wzrostem dostępności usług cyfrowych, automatyzacji i robotyzacji istnieje pilna potrzeba zwiększenia podaży pracy w szeroko rozumianych systemach informatycznych. W tym celu należy szybko wzmocnić kompetencje nie tylko osób aktywnych

zawodowo, ale także uczniów, tak aby zwiększyć ich świadomość i umiejętności. Szkoła zatem powinna być tym miejscem, gdzie młodzi ludzie w naturalny sposób wykorzystują sprzęt komputerowy jako narzędzie pracy. Niestety w ramach poprawy dostępności infrastruktury komputerowej w szkołach stawiany jest skromny cel zwiększenia o 1 komputer na 6 uczniów w szkole podstawowej (z 1 na 7) oraz z 1 komputera na 8 uczniów do 1 komputera na 7 uczniów w szkołach ponadpodstawowych. Cel ten wydaje się niedostateczny, biorąc pod uwagę, że ponad 36% uczniów ma problemy ze sprzętem, a dzieci choć biegle w obsłudze portali społecznościowych nie mają umiejętności praktycznego czy poznawczego wykorzystania sprzętu komputerowego i jego oprogramowania. Dostępność do sprzętu, ale także edukacja informatyczna stanowią zasadniczy element w edukacji i pogłębianiu e-kompetencji obywateli. Zaskakującym jest zatem pominięcie uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z populacji docelowej celu E-kompetencje.

Bez wątplenia obecna rzeczywistość opiera się w coraz większym stopniu na funkcjonowaniu w sferze telekomunikacyjnej i elektronicznej. Zasadniczo pozytywnie należy zatem ocenić sam fakt dostrzeżenia wagi tego zagadnienia dla rozwoju państwa i społeczeństwa. Warto przy tym jednak pamiętać, że przechodzenie na funkcjonowanie szeroko pojętego aparatu państwowego (zarówno sfery administracji jak i np. szkolnictwa) musi odbywać się stopniowo, tak żeby nie prowadziło do wykluczenia określonej części społeczeństwa (nie można bowiem pomijać faktu, że cały czas znaczny odsetek obywateli nie korzysta z internetu, a tym bardziej nie podejmuje w nim bardziej skomplikowanych działań, a do takich na pewno należy zaliczyć załatwianie spraw urzędowych).

Istotnym założeniem KPO jest podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. O ile stosunkowo prosto można sobie wyobrazić możliwości państwa w realizacji tego celu w stosunku do osób uczących się oraz zatrudnionych w szeroko pojętej sferze budżetowej, czy poszukujących pracy, o tyle nie zostało przekonująco wyjaśnione w jaki sposób planowane jest faktycznie wskazywane w KPO wsparcie kompetencji na rynku pracy skierowane będzie do pracowników MŚP. Mowa jest co prawda o szkoleniach, lecz nie zostało wskazane w jaki sposób pracownicy MŚP (pytanie dodatkowe, które nasuwa się w tym kontekście dotyczy tego co z innymi osobami, np. pracownikami pozostałych pracodawców, czy osób samozatrudnionych) mieliby być zachęceni do udziału w nich, czy miałyby one odbywać się przy współudziale pracodawców (partycypacji kosztowej i czasowej), czy miałyby być w założeniu realizowane w czasie prywatnym. Osiągnięcie zakładanego celu wymaga wyznaczenia bardziej precyzyjnych i odpowiednio dobranych narzędzi, czego w tym miejscu zabrakło.

Komponent D Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia

Wyzwaniem Komponentu D jest wyższa jakość i lepszy dostęp do usług zdrowotnych oraz wzmocnienie możliwości szybkiego reagowania systemu ochrony zdrowia na zagrożenia epidemiczne.

Natomiast celem jest sprawne funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia oraz poprawa efektywności, dostępności oraz jakości świadczeń zdrowotnych.

Powstaje wątpliwość czy zaplanowane reformy doprowadzą do założonego celu, tym bardziej że sprawność funkcjonowania systemu zdrowia będzie trudna do obiektywnej oceny.

Cele szczegółowe koncentrują się na:

D.1 -Poprawie efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, dostępności oraz jakości świadczeń zdrowotnych, w szczególności w kluczowych obszarach ze względu na zagrożenia epidemiologiczne, choroby cywilizacyjne oraz sytuację demograficzną.

D2. -Rozwoju kadr systemu ochrony zdrowia oraz wzmocnieniu potencjału uczelni medycznych i podmiotów leczniczych biorących udział w kształceniu kadr.

D3.-Rozwoju badań naukowych i sektora farmaceutycznego w odpowiedzi na wzmocnienie odporności systemu ochrony zdrowia.

Szacunkowy koszt realizacji komponentu D wynosi 4 262 mln EUR. Powstaje pytanie czy jest on wystarczający?

Uzasadnionym jest uzyskanie informacji na temat źródeł finansowania ochrony zdrowia, nie tylko poprzez wskazanie demarkacji z Umową Partnerstwa. Warto w tym miejscu wskazać przykładowo Fundusz Przeciwdziałania COVID-19, z którego środki finansowe trafią do systemu ochrony zdrowia. Z informacji prasowych wynika, że minister zdrowia może liczyć w roku 2021 na wzrost środków do ponad 17,7 mld zł.

„Niewykluczone jednak, że wydatki te uda się pokryć środkami unijnymi ujętymi w Krajowym Planie Odbudowy, gdzie na ten cel przewidziano 1,3 mld euro. Oznaczałoby to uwolnienie analogicznej sumy w funduszu covidowym na inne cele” – („Fundusz na III falę”-PAP, **DGP/Rynek Zdrowia**).

Prezydium KK zwraca uwagę, że pominięto niektóre zasadnicze wskaźniki przydatne do wyznaczenia kluczowych obszarów finansowania, których zmiany mogłyby być mierzalnymi, obiektywnymi miernikami efektywności wykonania tego filaru. W szczególności nie uwzględniono w Executive Summary jak się wydaje najważniejszego wskaźnika dla oceny efektywności systemu, tj. liczby zgonów (w tym zgonów nadwyżkowych) w stosunku do poprzednich okresów. Wskaźniki ekonomiczne: stopy bezrobocia, wysokości PKB, wartości dodanej czy też specyficzne dla map zdrowotnych, stanowią istotne elementy diagnozy

i monitorowania sytuacji, jednak można przyjąć, że zasadniczy problem wywołany (pośrednio lub bezpośrednio) przez epidemię COVID-19 to nadmierna, a także przyspieszona w niektórych grupach wiekowych umieralność. Dostępne już analizy, a także opracowania w tym zakresie, które można wykorzystać w celu przygotowania kolejnych działań służących jej zmniejszeniu, tym bardziej, że w Executive summary (str. 13) wspomniano hasłowo, że liczba „zgonów możliwych do uniknięcia dzięki interwencji medycznej w dalszym ciągu jest dużo wyższa niż średnia UE (...)”.

Na stronie 14 wskazane zostały cele rozwoju Polski w perspektywie średnio- i długookresowej. Mają być to: wzmocnienie potencjału gospodarczego kraju i regionów oraz konwergencja do poziomu rozwoju społeczno - gospodarczego najsilniejszych gospodarek w UE; zapewnienie dobrobytu i bezpieczeństwa obywateli oraz podnoszenie zdolności instytucjonalnych państwa.

W zakresie celu jakim jest bezpieczeństwo, w sposób niewystarczający został podkreślony aspekt bezpieczeństwa zdrowotnego i tego, iż jak wskazuje SOR „Działania mające na celu poprawę dostępu i jakości opieki zdrowotnej przyczynią się do polepszenia warunków życia ludności w Polsce, co przełoży się na wydłużenie życia kobiet i mężczyzn. (str. 275 SOR).”

Cele i założenia SOR stanowią istotny kontekst wyjściowy dla projektu KPO, co uzasadnia wprowadzenie proponowanego uzupełnienia.

Ponadto, proponujemy uzupełnić wyzwania rozwojowe dla Polski w kontekście KPO poprzez rozszerzenie części 4 *Wyższa jakość i lepszy dostęp do usług zdrowotnych oraz wzmocnienie możliwości szybkiego reagowania systemu ochrony zdrowia na zagrożenia epidemiczne* (str. 12 i n. KPO) o rozwiązania wykorzystujące atuty jakie w dobie pandemii niesie realizacja świadczeń w ramach systemu opartego o świadczenia ambulatoryjne i jednodniowe. Dotychczasowy przebieg pandemii COVID-19 wskazuje również na konieczność szybszego i systematycznego wprowadzania modelu opieki opartego o świadczenia ambulatoryjne i jednodniowe, tak aby minimalizować ryzyko zakażeń w placówkach ochrony zdrowia jednocześnie zwalniając zasoby infrastrukturalne i kadrowe, które będą konieczne do szybkiego wyrównania poziomu świadczeń niewykonanych oraz leczenia powikłań długookresowych po SARS-CoV-2. Konsekwencją wprowadzenia zaproponowanego uzupełnienia będzie potrzeba uzupełnienia komponentu D na stronie 15 obejmującego rozwiązania dotyczące modernizacji infrastruktury podmiotów leczniczych oraz szerszego wykorzystania rozwiązań cyfrowych, sprzyjające zwiększeniu dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych bez względu na miejsce zamieszkania, o zmianę sposobu finansowania świadczeń zdrowotnych w celu stymulowania zwiększenia udziału świadczeń ambulatoryjnych i jednodniowych.

Będzie to również wymagało zmian legislacyjnych, co powinno zostać uwzględnione na str. 35 projektu oraz odpowiednio, w jego dalszych częściach.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” proponuje zapisać w Filarze IV na stronie 27 (reformy) Stworzenie odpowiednich warunków do zmiany strukturalnej w obszarze udzielanych świadczeń, oraz w kolumnie Inwestycje - Kompleksowy rozwój systemu finansowania i kontroli finansowania świadczeń w kierunku płacenia za wynik i zwiększenia udziału świadczeń ambulatoryjnych i jednodniowych. Ponadto do rozważenia jest dodanie na stronie 36 zdania „Równoległe do reformy POZ konieczne jest przeprowadzenie zmian w systemie finansowania świadczeń szpitalnych oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Systematyczna rewizja katalogu produktów rozliczeniowych płatnika i konsekwentne wdrażanie mechanizmów płacenia za wynik (paying for performance) wzmocnią postęp zmian w kolejnych segmentach ochrony zdrowia.” Jednocześnie zwracamy uwagę, że oprócz poprawy infrastruktury podmiotów leczniczych, niezbędnym dla zwiększenia efektywności, dostępności i jakości udzielonych świadczeń jest przeprowadzenie strukturalnej zmiany systemu finansowania świadczeń, w szczególności szpitalnych i ambulatoryjnych. Obecne mechanizmy finansowania nie sprzyjają optymalizacji wydawania środków finansowych, polegają na prowadzeniu diagnostyki i leczenia w warunkach szpitalnych, i angażują zbędne zasoby infrastrukturalne i kadrowe (strona 168). Dodatkowo zwracamy uwagę, że nowoczesny sprzęt, automatyzacja i dostęp do najnowszych technologii (lekowych i pozostałych) należy postrzegać jako komponenty wspierające zmiany strukturalne piramidy udzielanych świadczeń. Wsparcie Narodowego Funduszu Zdrowia umożliwi przeprowadzenie wraz z Ministerstwem Zdrowia, Agencją Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji oraz środowiskami medycznymi, zmian w sposobie finansowania świadczeń zdrowotnych, w szczególności w zakresie Jednorodnych Grup Pacjentów i katalogu świadczeń ambulatoryjnych. Efektem zmiany będzie zwiększenie udziału świadczeń ambulatoryjnych i wprowadzenie mechanizmów płacenia za wynik oraz promowanie jakości udzielanych świadczeń. Zmiany należy ukierunkować w pierwszej kolejności na obszar chorób przewlekłych takich jak: choroby płuc, choroby serca, choroby neurologiczne i choroby nerek.

Ad. D1

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” nie dostrzega odpowiednich reform ani inwestycji odpowiadających na wyzwania demograficzne.

Ograniczenie się do poprawy infrastruktury podmiotów leczniczych w dziedzinach takich jak geriatryka, opieka długoterminowa jest stanowczo mało ambitnym wyzwaniem, mając na uwadze zarówno Europejski Filar Praw Socjalnych FPS oraz Europejską Zieloną Księgę

Starzenia się. Prezydium KK pragnie zauważyć że np. w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych o profilu ogólnym odnotowano w roku 2019 większą niż przed rokiem liczbę łóżek o 3%, ale leczonych było o 2,9% mniej pacjentów.

Nie ulega wątpliwości, że należy doposażać podmioty lecznicze w nowoczesny sprzęt, ale jednocześnie nie można zapominać np. o stopniu przystosowania jednostek świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną do potrzeb osób niepełnosprawnych, który jak wynika ze statystyk GUS jest niewystarczający (GUS, Zdrowie i ochrona zdrowia w 2019, Warszawa, Kraków 2020).

Rozwój publicznych usług cyfrowych jak pokazała praktyka sprawdza się w dobie pandemii i zasługuje na dalsze wzmocnienie, ale też należy zwrócić uwagę, że zdalna interakcja pomiędzy kadrą medyczną a pacjentem nie do końca się sprawdziła (wycofano się z tele-porad dla dzieci). Dlatego należy wprowadzać tego typu rozwiązania z dużą ostrożnością, dbając zarówno o umiejętności cyfrowe kadr jak i pacjentów, ze szczególnym uwzględnieniem dobra pacjenta.

- Uzdrowiska

Obecne zapisy dotyczące uzdrowisk nie są wystarczająco precyzyjne, aby zobrazować potrzeby uzdrowisk w zakresie zadań jakie winny zostać zrealizowane w ramach Krajowego Programu Odbudowy.

W uzdrowiskach rocznie leczy się ponad 400 tysięcy osób. Leczenie uzdrowiskowe i rehabilitacja stanowi zaledwie 1% wydatków Narodowego Funduszu Zdrowia. Należy zaznaczyć, że w stawkach za leczenie pacjentów nie ma środków na remonty i inwestycje. Niewielkie środki były wyodrębnione w budżecie Ministra Zdrowia do roku 2000 dla podmiotów, dla których Minister Zdrowia był organem założycielskim. Od roku 2000 podmioty realizujące zadania z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego nie mają środków celowych na inwestycje. Baza lecznicza uzdrowisk to w dużej mierze obiekty zabytkowe, a więc utrzymanie ich wymaga dużych nakładów, przede wszystkim na ich przystosowanie dla osób niepełnosprawnych, jak również spełnienie wymogów przeciwpożarowych czy sanitarnych, czego oczekują pacjenci - szczególnie w sytuacji pandemii. Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego poniosły duże konsekwencje z powodu pandemii koronawirusa (w roku 2020 wyłączone były z działalności na okres 6 miesięcy a w roku 2021 jak na razie na okres 3 miesięcy).

Wsparcie finansowe dla zakładów lecznictwa uzdrowiskowego z KPO stanowić będzie ogromną szansę na odbudowę po pandemii, modernizację głównie infrastruktury technicznej, sanitarnej oraz stricte leczniczej, która będzie służyć na długie lata, zwłaszcza, że co roku

przybywa osób starszych, ale także pacjenci po przebytych koronawirusie wymagają szczególnej rehabilitacji. Ponadto tego typu zakłady generują miejsca pracy i mają bezpośredni wpływ na rozwój danej miejscowości, a często również całego regionu. Środki finansowe dla podmiotów leczniczych działających w sektorze uzdrowisk winny zostać zaplanowane na poziomie ok 400 mln złotych. KPO winien stworzyć w szczególności możliwość aplikacji o jego środki na inwestycje, rozwój i modernizację bazy leczniczej w uzdrowiskach, dla podmiotów realizujących publiczne zadania z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego – niezależnie od formy właścicielskiej podmiotu.

Zaplanowany program „Polskie uzdrowiska ku przyszłości” jest częścią kompleksowej polityki w zakresie systemu ochrony zdrowia „Zdrowa przyszłość”. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021 – 2027 są niestety zbyt lakonicznie opisane, tak że trudno się do niego odnieść. Autorzy wskazują w kamieniach milowych, że reforma zostanie wprowadzona w pierwszym półroczu 2021 r. **Uzasadnionym jest, aby jego wprowadzenie podlegało szerokim konsultacjom, w tym z partnerami społecznymi.**

Poza tym, tak ogólny sposób prezentacji może nie przekonać Komisji Europejskiej.

Ad. D1.1.2.

Zakup szczepionek przeciw COVID -19.

Ta część została przeanalizowana pod kątem zwalczania epidemii razem z częścią D3.1.1. Kompleksowy rozwój badań w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz częścią D3.2 stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju sektora leków i wyrobów medycznych. Jako rozwiązanie walki z obecną epidemią wskazano zakup szczepionki przeciwko COVID-19. Odnotowujemy brak objęcia krajowym planem odbudowy wsparcia badań w poszukiwaniu leku (nie szczepionki) w przypadku zakażenia wirusem COVID-19, również pod kątem już istniejących lekarstw, które mogłyby być skutecznie stosowane. Chodzi o działania w najbliższym zakresie czasowym. Do niektórych lekarstw, które mogłyby być z powodzeniem stosowane w przypadku niektórych pacjentów (w przypadku braku przeciwwskazań) wygasły już prawa patentowe Na str. 185 planu, w charakterystyce inwestycji, w pkt. 2 jest mowa o działalności analitycznej w zakresie zbierania i analizy danych umożliwiających w dalszej perspektywie podniesienie jakości opieki zdrowotnej w zakresie chorób zakaźnych i dotyczy wykonania 10 analiz. Dotyczy to jednak dalszej perspektywy czasowej. Brak zaplanowanych działań w krótszej perspektywie czasowej, obejmujących już istniejące lekarstwa i możliwości ich zastosowań w walce z epidemią, poza dotychczasowym zakresem stosowania np. amantadyny.

Z nadzieją przyjęliśmy zapowiedź koordynacji opieki zdrowotnej, w ramach reformy podstawowej opieki zdrowotnej, w tym uzyskanie przez pacjenta pomocy tzw. koordynatora administracyjnego, do którego zadań ma należeć organizacja procesu udzielania świadczeń zdrowotnych.

Ad D2

Nie ulega wątpliwości, że zwiększenie liczebności personelu medycznego jest oczekiwane, mając na uwadze dostępne statystyki dotyczące starzenia się kadr medycznych oraz doświadczeń aktualnego stanu pandemii. Jednocześnie nie można zapominać o stworzeniu warunków organizacyjnych, szkoleniowych i finansowych aby zachęcić do pracy w zawodach innych niż medyczne, a służących opiece nad pacjentem chorym lub osobami zależnymi wymagającymi opieki długoterminowej.

Pominięcie tej grupy pracowników w KPO jest poważną wadą, tym bardziej, że opieka długoterminowa jest wyzwaniem Europejskiego Filara Praw Socjalnych.

Samo zwiększenie liczby miejsc na kierunkach medycznych, ze wszech miar konieczne, nie jest jednak wystarczającym krokiem, by osiągnąć skutek w postaci zwiększenia liczebności kadry medycznej. Samo ukończenie studiów medycznych to dopiero początek drogi zawodowej. Konieczne jest dopasowanie liczby miejsc na stażu medycznym z liczbą absolwentów oraz skorelowanie liczby miejsc i specjalności rezydentury lekarskiej z potrzebami i prognozowanymi potrzebami.

Nie można również nie dostrzegać faktu, iż wiele osób o wykształceniu medycznym pracuje poza zawodem, często w administracji jednostek służby zdrowia. Jest to w większości spowodowane niezadowalającą wysokością zarobków i ciężkimi warunkami pracy. Planując inwestycje w zwiększenie liczby personelu medycznego nie można nie uwzględnić wskazanego zjawiska, mimo iż przeciwdziałanie jemu wymaga rozwiązań poza inwestycyjnych. Nieuwzględnienie wskazanego zjawiska i skoncentrowanie się wyłącznie na zwiększeniu dostępu do zawodu bez wspierania pozostawania w zawodzie będzie równoznaczne ze zmarnotrawieniem części wydatków inwestycyjnych na edukację przyszłego personelu medycznego. Zaproponowane rozwiązanie w postaci kredytu na opłacenie płatnych studiów medycznych z obowiązkiem późniejszego odpracowania jest krokiem w dobrym kierunku, ale nie wystarczającym. KPO nie wypełnia i nie musi wypełniać wszystkich potrzeb systemu, jednak dla pewnej spójności dokumentu z systemem warto byłoby wskazać czy i ewentualnie w jakim dokumencie kwestia utrzymania kadr medycznych w wykonywaniu zawodu medycznego po ukończeniu edukacji jest poruszona.

Ad D3

Nie przekonuje stwierdzenie, że tworzenie unikatowego na skalę krajową centrum badawczo-analitycznego przez Narodowy Instytut Zdrowia – Państwowy Zakład Higieny będzie kluczowe dla zapewnienia efektywniejszej ochrony zdrowia publicznego oraz zapewnienie bezpieczeństwa obywateli poprzez działania mające wpływ na łagodzenie negatywnych skutków pandemii COVID-19.

Projektując rozwiązania dla ochrony zdrowia opracowanie pomija kwestie profilaktyki.

Nie jest tajemnicą, iż profilaktyka zdrowotna jest znacznie tańsza niż późniejsze leczenie, co w kontekście wydatków inwestycyjnych, o strategicznym – długookresowym charakterze – powinno zostać również uwzględnione. Ze względu na przyjęty system ubezpieczeń, planowanie systemu profilaktyki zdrowotnej powinno mieć miejsce z uwzględnieniem specyfiki rynku pracy. Funkcjonowanie elastycznych form zatrudnienia, niepewność zatrudnienia skutkująca okresowym wypadaniem z systemu ubezpieczenia zdrowotnego, jak również osobiste zawirowania powodują, iż osoby okresowo znajdują się poza systemem ochrony zdrowia. Nie zmienia tego fakt, iż mimo istnienia procedur umożliwiających dostęp do świadczeń zdrowotnych osób nieubezpieczonych, wiele osób z różnych powodów z nich nie korzysta i się nie leczy. W konsekwencji osoby te trafiają do lekarza dopiero w stanie zagrożenia życia lub za późno, by można było mówić o profilaktyce lub zapobieganiu chorobom. Jest to szczególnie niebezpieczne w dobie zagrożeń epidemicznych, gdy z obawy o koszty choroby mogliby bać się leczyć. W kontekście działań profilaktycznych, owe dziury czasowe w dostępie do świadczeń medycznych stawiają skuteczność profilaktyki (oraz ekonomiczny wymiar profilaktyki) pod znakiem zapytania. Związek wielokrotnie podnosił potrzebę zmiany otoczenia prawnego dostępu do świadczeń zdrowotnych, którego skutkiem byłby dostęp do świadczeń zdrowotnych dla wszystkich. Z pewnością przyczyniłoby się to do zmniejszenia obawy przed koniecznością poniesienia kosztu kontaktu z lekarzem, do podejmowania działań profilaktycznych oraz do osiągnięcia założonego celu zwiększenia dostępności do świadczeń zdrowotnych.

Na stronie 168 znajduje się ramka o następującej treści: „Uzupełniająco środki zwrotne w szczególności w kadry medyczne, cyfryzację i modernizację w ochronie zdrowia”, która wymaga szczególnego wyjaśnienia.

Komponent E Zielona, inteligentna mobilność

Uwagi w zakresie komponentu E 2.1.1 oraz E 2.1.2. (linie kolejowe i pasażerski tabor kolejowy).

Celem KPO jest m.in. zwiększenie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Taką rolę odgrywać może nowoczesna kolej regionalna. Niestety, z opublikowanego projektu Krajowego Planu Odbudowy (KPO) wynika, że jedynym beneficjentem wśród przewoźników kolejowych ma być PKP InterCity.

W KPO brakuje wskazania środków na odbudowę taboru spółki Polregio, która to oferuje połączenia regionalne i aglomeracyjne. Zaspokajają one potrzeby transportowe mieszkańców większości regionów kraju, łącząc ze sobą regiony i umożliwiając dojazd do pracy, na uczelnię, do szkoły, do lekarza czy też na zakupy.

Warto przypomnieć, że nadal na niektórych trasach w Polsce kursują niezmodernizowane składy pochodzące nawet z lat 60. Tego typu pociągi nie spełniają współczesnych oczekiwań pasażerów, jeśli chodzi o komfort podróży (np. brak klimatyzacji, czy też udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami) i nie są atrakcyjną alternatywą dla autobusu czy samochodu. Dlatego liczymy na odpowiednią korektę KPO, jeśli chodzi o wymianę pociągów pasażerskich na nowe w taki sposób, aby beneficjentem planu byli również mieszkańcy mniejszych miast i miejscowości, dla których kolej to często jedyny środek transportu w drodze do pracy czy specjalistycznej placówki służby zdrowia.

Jednak zakup nowego taboru to nie wszystko. Warunkiem koniecznym, aby transport zbiorowy zaczął realnie zaspokajać potrzeby w zakresie mobilności jest oferowanie odpowiedniej liczby połączeń. Aktualnie zdarzają się sytuacje, że po drogim remoncie linii kolejowej lub kupna nowego taboru z wykorzystaniem środków UE jeżdżą dwie pary pociągów na dobę. Jest to dalece niewystarczające. Ponadto należy zauważyć, że Europejskim standardem oprócz opierania oferty kolei na dużej liczbie połączeń jest zapewnienie regularności kursów, czyli połączenia co 15 minut (linie aglomeracyjne), co 30-60 minut (linie regionalne) lub co 120 minut (linie lokalne w słabiej zaludnionych obszarach). W ruchu dalekobieżnym standardem jest częstotliwość 60 minutowa. Dzięki stałym odstępom między kolejnymi pociągami pasażerowie oprócz dobrej oferty przewozowej otrzymują także przejrzysty i czytelny rozkład jazdy. W związku z powyższym, w efekcie końcowym dotacji należy rozliczać organizatora przejazdów z liczby połączeń i traktu po remoncie lub kupnie nowego taboru dofinansowanego ze środków UE.

Kolejnym problemem jest słaba oferta przewozowa na liniach przekraczających granice województw – mieszkańcy styków województw często mają problem aby dostać się do miejscowości obok, gdzie jest zakład pracy czy przychodnia lekarska, ale już w drugim województwie. Niezbędne wydaje się narzucenie samorządom województw

oraz przewoźnikom kolejowym i autobusowym wzajemnego wydłużania relacji w głąb sąsiedniego regionu.

Zbyt często można odnieść wrażenie, że programy modernizacji transportu zbiorowego realizowane są po to, by jak najszybciej wydać środki unijne. Konieczna jest tu zmiana. Rezultatem przy przystąpieniu do projektu z KPO powinny być informacje dotyczące poprawy parametrów linii kolejowej takich jak:

1. przepustowość,
2. czas jazdy,

albo jakie będzie wykorzystanie nowego taboru czyli:

1. obsługa nowych relacji,
2. uruchomienie dodatkowych połączeń,
3. odsunięcie starego taboru ze wskazanych tras.

Po zakończeniu inwestycji konieczne jest zweryfikowanie czy deklarowane cele osiągnięto. To pozwoli na rzeczywiste przyczynianie się inwestycji do rozwoju transportu zbiorowego.

KPO nie daje dużo czasu od momentu otrzymania środków inwestycyjnych do terminu zakończenia całego projektu. Patrząc na doświadczenia dotychczasowych unijnych perspektyw, mechanizmy sprawnej realizacji projektów kolejowych widać najlepiej w zadaniach o małym zakresie np. w eliminacji tzw. wąskich gardeł poprzez gruntowną modernizację istniejących, często przestarzałych elementów infrastruktury połączoną z rewitalizacją linii, przebudową mniejszych stacji, budową łącznic czy torów dodatkowych i odstawczych. Właśnie takie projekty najlepiej realizować ze środków KPO uzyskując w krótkim czasie finansowanie, niezbędne uzgodnienia i pozwolenia, realizując prace budowlane i rozliczając całość. **Racjonalnym wydaje się aby duże, liniowe inwestycje pozostały domeną standardowego finansowania opartego o właściwy, wieloletni budżet unijny. Inwestycje „małe”, realizowane równolegle na wielu obszarach mają czasem większy i szybszy wpływ na poprawę parametrów sieci jako całości, czyli jej dostępności, przepustowości i prędkości handlowych. Dodatkowo taka strategia podejścia do KPO, będzie też miała pozytywny wpływ na więcej podmiotów gospodarczych rozproszonych na terenie całego kraju, tym samym lepiej będzie odpowiadać założeniom odbudowy gospodarki po pandemii.**

Inne

Ocena wpływu interwencji KPO oraz porównanie z bazowym poziomem inwestycji mają zostać uzupełnione po przeprowadzeniu analizy. **Prezydium KK NSZZ „Solidarność” oczekuje informacji kiedy analizy zostaną wykonane oraz wnosi o dostęp do nich.**

Warszawa, 25 marca 2021 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

Z-ca PRZEWODNICZĄCEGO
KK NSZZ „Solidarność”

Bogdan Biś